

Memleket denince aklıma annem ve Dersim gelir

Sanatçı Baran'ın 42. müzik yılı ve çıkardığı yeni albümü vesilesiyle söyleşmek değil de, dertleşmek üzere uzun zaman önce sözleşmiştik. Ama sonradan öğrendim ki Ali Baran bir sürü hakim, savcı ve avukatla da sözleşmiş. O dava senin, bu dava benim mahkeme kapılarının birinden çıkıp diğerinden giriyormuş.

24.08.2018

Yavuz ÖZCAN

IMPNews - Sanatçı Ali Baran'ın 42. müzik yılı ve çıkardığı yeni albümü vesilesiyle aslında söyleşmek değil de, dertleşmek üzere uzun zaman önce sözleşmiştik. Ama sonradan öğrendim ki Ali Baran benim dışımda bir sürü hakim, savcı ve avukatla da sözleşmiş. O dava senin, bu dava benim mahkeme kapılarının birinden çıkıp diğerinden giriyormuş. Savcılar Newroz programlarında şarkı söyleyen Ali Baran'ı içeri tıkmak için zapt edememiş uzun süre. Geçenlerde bir gün İstanbul'da tadilat yaptığı evine baskın yapan zabıta da dava açınca savcı ve hakimler 'tamam' demişler 'bu kez kurtulamazsın direk demir parmaklıklar arkasındasın' demiş. İlk kez böylesi bir davadan mahkeme karşısına çıkmış. Baran, mahkemede ne söyleyeceğini bilememiş. Kendi anlatımıyla; "hakim hiç konuşurmadı beni. Bir de baktım avukatım çırpınıyor. El kol işaretleriyle 'indir indir' diyor. Tabi neyi indireceğimi bilemediğimden bocaladım. Sonra baktım ki bacak bacak üzerine atmışım hakimim karşısında. Bacağımı indirene kadar olan olmuştu. Hani iyi hal olayı var ya Türkiye'de, adam ne yapsa takım elbise kravat taktı mı iyi halden yırtıyor. Ben saç sakal birbirine karışmış, takım elbiseyi hak saklaya, adam bastı cezayı. Üstüne üstlük Van Newrozu'nda aldığım ve tecil edilen cezamın da yürürlüğe girmesi için Van Savcılığı'na bildirilmesi ibaresini de koydu. Tek kelime konuşurmadan bastı cezayı."

10 ay ceza alır Baran. 10 aylık tecilli cezasının bozulmasına karar verilir. Mahkeme geçmişteki politik yargılamalarını gerekçe göstererek cezanın paraya çevirilmemesine de hükmeder.

Baran müzesi

Ozan geleneği olan bir aileden gelen Ali Baran'ı tanımayan yoktur ama Onun bilmediğiniz, görmediğiniz yönleri yanları da vardır. Onları da ben size anlatmak isterim. Ali Baran, annesi için "memleketimdir" diyor. Bu sözden etkilenen Karlsruhe kentindeki "Heimat" (Memleket) isimli tiyatro ekibi, Ali Baran'ın 40. sanat yılı vesilesiyle ona özel bir müzede çizdiği resimleri sergilemiş. Annesinin fotoğrafları, doğup büyüdüğü Dersim'den kareler, bugüne kadar çıkardığı albümleri, Alman basınında çıkan söyleşileri ve Onu anlatan her şeyi Karlsruhe'deki müzede toplanmış. Baran da bu sergi sırasında canlı olarak şarkılarını söylemiş konuklarına.

Özlemlerle andığı annesini anlatan cümlelerle başlıyor Dersim'i tanımlamaya: "Aslında büyüklerimiz, 'karnın nerede doyarsa, vatanın orası' derler ama ben böyle düşünmüyorum ve hissetmiyorum. Memleket denildiğinde aklıma ilk gelen annemdir, sanatım uğruna terk etmek zorunda kaldığım Dersim'dir." Sergiyi hazırlayanlar için kendisini şöyle tarif ediyor: "Köklerim Kürd. Okullarda 'Türk gibi' yetiştirdikleri için gövdem Türk; dallarım da Alman." Bu tespit ise sergide bir ağaç çizimiyle resmedilmiş.

'Müziğim gelecek nesillere armağan'

Müziğe 6 yaşındayken ilgi duymaya başlayan Baran'ın 42 yıllık müzik serüvenine ilişkin hissettiklerini anlatıyor: "42 yıl, bana 42 gün gibi geliyor. Nasıl geçti, anlamadım. Bazen kabullenmek bile istemiyorum. Tek bildiğim, 42 yılım daha olsa yine aynı yolda yolculuk edeceğimdir. Dört yanımda puşt zulası, lakin mücadele etmekten bir adım geri atmam. Bu benim için aydın olmanın, insan olmanın gereğidir. Unutmamalıdır ki, insanın hayata yüklediği anlam ve amaç başkalarını kapsamadığı zaman hayatın yaşanmaya değer yanı kalmamaktadır. İnsan amaçsız ve yalnız bir hiçtir. Kalıcı olan ve uğruna savaşılmaya değer, başkalarını da kapsayan anlam ve amaçtır."

En büyük hedeflerinden birinin müziğini yeni kuşaklara aktarmak olduğunu belirten Ali Baran, "Çıkar için müzik yapmadım. Halkımın kültürünü yeni jenerasyona taşımak için yaptım. Müziğimi yıllar sonrasına

gençlere taşıyabilirsem ne mutlu bana” diyor. Baran gençlerin saz öğrenirken hep Fırat kenarında yüzen kayıklar şarkısıyla başladığını, bunu değiştirmek için ‘Baran bari’ şarkısının notalarını ve diğer şarkıların notalarını kitaplaştırma çalışması yürüttüğünü söylüyor: ‘Bundan böyle gençlerimiz ‘Baran bari’ notalarıyla saz çalmaya başlayacak.’ Bir de kitap çalışması olduğunu belirtiyor, ‘nedir’ diye sorduğumda başlıyor anlatmaya: ‘Kitabı 2015 te yaptığım Best of Baran adlı karışık (Sevilen Kılamlar) albümle birlikte düşündüm. Ama Diyarbakır’da Cigerxwin Kültür Evi adına çıkaramadık. Belediyelere Kayım atanınca işler değişti. Aram Kitabevine verdik onlar da ‘Abi kılamların hikayelerini de yaz öyle çıksın’ dediler. Onu da yaptım, ama orayı da polis bastı. Almanya’da çıkaralım dedim. Burda da belediyenin kültür bölümü kılamların Almancasını istedi. Almancasını da yaptık, bu arada yeni albüm yaptım onu da katalım dedik. Kitap 4 yılın çalışması. Hala çıkaramadık. Şimdi de maddi sıkıntı var, sponsor bulmam lazım vs... Kısaca kitabın hikayesi bu.”

‘Müziğim tarihe taşıdığım eserim olsun’

Bir başka hedefinin ise, Kürd müziğini dünya müziği ile buluşturmak olduğunu dile getiren Baran, Almanların da olduğu bir müzik ekibiyle uluslararası konserlere, örneğin bir Jazz festivaline katılmak istediğini ifade ediyor.

Kendisini ”şehit dengbêji” olarak nitelendiren Baran, ilk albümünden bu yana müzikal gelişim dışında, çizgisinden hiç taviz vermedi. Farklı tarzları denemeyi bilerek reddettiğini söylüyor: ”Popülizme karşıyım. Ben illa albümüm çıksın diye albüm çıkarmıyorum. Bu yüzden de albümlerim hep birkaç yılda bir çıkar. Dedğim gibi halkımın şarkılarını gençlerimize aktarmak istiyorum. Tanık olduğum her şeyi müziğime katıyorum. Müziğim tarihe taşıdığım eserim olsun.” Muhabetimiz boyunca şartların getirdikleriyle çatışma halinde olan, yaşadığı toplumun bireyi olurken kişiliğinde oluşan çatışmalarla başa çıkmaya çalışan bir halk ozanı karakteri çiziyor. ‘Sanatçı kimdir, nedir, ne olmalıdır ya da olmamalıdır’ sorularına yanıt arıyoruz Ali

Baran'la dertleşme boyunca. Bu sorulara her ne kadar değişen zamanlarla değişen yanıtlar veriliyormuş gibi gelse de aslında dönemler ve zaman dilimleri boyunca hiç değişmeyen bir cevabı Ali Baran içimize oturtur.

'Etno-müziyen olarak kalmak istiyorum'

Müzik dünyasında 42 yılını deviren Ali Baran, en son sevenlerinin karşısına yeni albümü "Mire Kevokan" ile çıktı. Albümde; Kürdçe, Zazaca ve Türkçe derlemeler ve babası Mahmut Baran'ın şarkıları, kendi yazdığı parçalar bulunuyor. Baran'ın her albümünde olduğu gibi, birer anlatı niteliği taşıyan parçaların her birinin ayrı ayrı hikayesi, adeta her parçanın bir kimliği var demek doğru olur. Oldukça titizdir. Bu albümün hazırlığını tam 3 yıl yapmış. 'Şarkılarımı arının balı biriktirdiği gibi biriktiriyorum' diyor ve 'aile olarak, özellikle babamın bize bıraktıklarıyla bu kültüre ve birikime sahibim' derken babası Mahmut Baran'dan öğrendiklerini bir hazine olarak görüyor ve kaybolmaması için yoğun çaba harcadığını belirtiyor: 'Halkımın ozanıym, devlet nezdinde de mimliyim, kim ne derse desin, halkım için yazdım' diyor. Baran dünyaya kendi coğrafyasında yaşananları izleyen nemli gözleriyle bakar hep.

Yaz izlenimleri üstüne kış notları

Son albümünde sevda, barış, direniş şarkıları var. Asıl olanın, dönemi, duyguları şarkılara yansıtmak olduğunu söylerken Ali Baran, adeta Dostoyevski'nin Avrupa seyahatine dair izlenimlerini aktardığı 'Yaz İzlenimleri Üstüne Kış Notları'ndaki açmazın sarıh bir anlatımını tekrarlıyor. Dostoyevski kalibresinde bir yazar, heyecandan kalbi küt küt atarak gittiği Avrupa'dan nefretle dönmesini toplumun bunca ozanı, aydını varken yeni kuşaklara yeterince aktarım yapmadıklarının bir potresini çiziyor adeta.

Mîrê Kevokan

Albüme ismini veren "Mîrê Kevokan" şarkısının hikâyesini de şöyle anlatıyor: "Aslında benim on beş sene önce mırıldandığım bir kılamdı: Albüme 'güvercinlerin efendisi' anlamına gelen "Mîrê Kevokan" ismini verdim. İçeride binlerce "kevak" var ve ben hepsi için şarkı söylüyorum. Özellikle zindan önderleri daha çok acılar çekmiş, en çok da onlar için bu şarkı."

Baran babasından bahsederken başka bir gezegenli oluyor sanki: "Babam mamostem idi. Çok şey öğrendim ondan. Annem evde sürekli ağıt okurdu. Yalnız babam değil annem de çok şarkı söylerdi. 1964'te Ankara Radyosu'na gitti babam, diksiyonu düzgün değil diye geri yolladılar. Sonraki yıl Almanya'ya gitti dönünce yanında yeni müzik aletleri getirdi. İlginç bir ailemiz var. Dedem keman çalıyormuş, ben hatırlamıyorum. Onun söylediği şarkılara merak saldım, öğrendim. Hep söylerim; babam bir çeşmeysen ben bir ırmak oldum onu denizlere taşıdım. Her albümümde mutlaka babamın en az bir şarkısını okuyorum. Ona büyük bir vefa borcum var. Bunu da onu yaşayarak ödemeye çalışıyorum."

Dersim’de bir derviş

Baran’ın babası Dersim müziği denilince akla gelen ilk isimlerden biri. Mahmut Baran 53 yaşında göçmüş. Yaşamına çok sayıda beste, kılam ve ağıt sığdıran Mahmut Baran, kılamlarıyla, şarkılarıyla bu topraklardaki varlığını, etkisi ve mısraları oğlu Ali’nin o yürek titreten sesinde hayat buluyor. Babasını oğlu Ali Baran’ın anlatımına bırakıyorum: “Babamın yaşamı birçok Dersimli’de olduğu gibi acılar, sürgünler, gurbetler ve özlemlerle geçmiştir. Verdiği eserler irdelendiğinde yaşadığı bu duyguları bulmak mümkündür. Bir dönemin canlı tanığı olarak yaşadıklarını kılamlarıyla günümüze taşıyan Mahmut Baran, anlaşılması ve unutulmaması gereken önemli değerlerimizdendir. Babam 1922’ de Dersim’in Hozat-Bargeni köyünde dünyaya geldi. Babası Mehmet Baran, Bargenli seyit ve halk ozanı olup saz ve keman çalmaktadır. Halk içinde sevilen, sayılan bir aileden gelir. Mehmet Baran, 1938’ de yakılan Seyit Turabi’nin kardeşidir. Mehmet Baran köklü bir aileden gelir ve yine kendisi gibi Alevi ocağından olan Sarı Saltıklı Besime Baran’la evlenir. Mahmut, Besime ile Mehmet’in onuncu çocuğudur. Babam Kürdçe dilini ve Zazaca lehçesini iyi konuştuğu gibi Türkçe de şarkılar söyler, ölenlerin cenazelerinde ağıt yakar. Ağıtlarının çoğunda Dersim Katliamını, Axdad’ı, Keki Ağa’yı, Ali Ağa’nın Erzincan’a vali olmasını, Axzonik’te insanların nasıl lime lime edildiğini, Hozat’taki zalim Sait Sağıroğlu’nun tutukluların kafalarını postallarıyla vurup vurup dağıttığını, hatta Ali Şer’in Koçgiri direnişini dile getirir. Babam düğün ve eğlencelerde ise Kürdün aşkını, Xezalı ve Tew le Tew le gibi kılamlarını söylerdi. Yöresinin kılam, stran, ağıt ve beyitlerini diğer halklara taşırdı. Ailede, Kürdçe’nin Kırmacı ve Zazaki lehçelerinde ve Türkçe şarkılar söylenirdi. Müzik ve çok dillilik ailemizin önemli bir özelliğidir. Mahmut Baran sadece dışarıda değil, aile içinde de müziğe önem verirdi, o yüzden de çocukları doğal olarak müzisyen olarak yetişti.

Annem Bese hanım da çok ağıt söylerdi. Annem yakılan yirmi dört canın ağıdını, genellikle babamın çaldığı keman eşliğinde söylerdi.”

‘Bu zorba dünyada beni, bizi ayakta tutan şey müzik’

‘Şarkı söyleme sevdası genetik olmalı sizde, yanılıyor muyum’ diye sorduğumda; ‘Babam iyi ki de müzik genini bana bulaştırmış. Sayesinde çok ürettim çok değerli sanatçılar tanıdım. Bunca zaman sonra arkama dönüp baktığımda yorulmadığımı güzel şeyler yaptığımı görüyorum. 42 yıl dolu dolu geçti. Hala bu yaşta albüm yapıyorum. Bu zorba dünyada beni, bizi ayakta tutan şey müzik” diyor.

‘Otantik müziğimiz bozulmamalı’

‘Zaman zaman tarzında değişiklikler yapıyor musun, müzikte yenileşmeye karşı tavrın veya duruşun nasıl onu bilmek ister okuyucu, yani tutuculuk var mı’ dediğimde önce uzun uzun yüzüme bakıyor. Bazen biz gazetecilerin de baltayı taşa vurduğumuz oluyor haliyle. Bakışlarını üzerimden çekince bir gevşeme hissi uyanıyor bende. Baran sakince ‘Sanatçılar hep izleyicisinin, dinleyicinin okuyucusunun gözünde heybetlidirler. Bana bakarsan normal halktan biriyim ne eksik ne fazla. Sanatçının tek silahı vardır, olabildiğince iyi söylemek iyi dile getirmek. Kürd müziğinin orijinal yapısının bozulmasını istemiyorum. Sık sık albüm yapmamam da bu yüzden. Bu yeniliğe karşı olduğum anlamına gelmiyor. Mesela yeni yaptığımız ya da derlediğimiz kılamlarda bu yenilik mutlaka hissediliyor dinleyici tarafından. Güncelden kopmak mümkün değil. Yapılan şarkılarda ritimlerle oynanmasına karşı değilim. Kırk sene önce bas gitar yoktu diye bu gün kullanılmayacak değil. Sadece kaval ve tembur çalacak değiliz. Yeni albümün içinde piyona da var örneğin.” (Devam edecek)